

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE
SKUPINA POSLANK IN POSLANCEV
Prvopodpisani

Ljubljana, 2. 3. 2011

Na podlagi 88. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06), 19. člena Zakona o poslancih (Uradni list RS, št. 112/05 - uradno prečiščeno besedilo, 20/06 - ZNOJF-1 in 109/08) in 114. člena Poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 92/07 - uradno prečiščeno besedilo) vlagamo podpisani poslanci in poslanke

**PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O
SOCIALNO VARSTVENIH PREJEMKIH**

in vam ga na podlagi 142. člena Poslovnika Državnega zbora RS pošiljamo v obravnavo in sprejem po skrajšanem postopku, saj gre za manj zahtevno dopolnitev zakona.

Prilogi:

- predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih
- podpisi poslank in poslancev:

PREDLOG ZAKONA O DOPOLNITVAH IN SPREMEMBAH ZAKONA O SOCIALNO VARSTVENIH PREJEMKIH

I. UVOD

1. Ocena stanja in razlogi za sprejem zakona

Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb (v nadaljevanju: ZDVDTP; Ur.l. SRS, št. 41/1983) v 3. členu določa, da je denarno nadomestilo denarni prejemek, namenjen preživetju oseb, ki imajo status invalida po ZDVDTP. Ustavno sodišče RS je ta zakon z ustavno odločbo, objavljeno v Uradnem listu RS, št. 122/2007, z dne 28. 12. 2007, razglasilo za protiustaven in določilo enoletni rok za odpravo neskladja. Iz obrazložitve te odločbe izhaja, da je treba invalidom, ki pridobijo status po ZDVDTP, poleg drugih pravic zagotoviti možnost za dostojno življenje (17. točka obrazložitve odločbe Ustavnega sodišča) z zagotovitvijo minimalne stopnje dohodkovne varnosti.

Pri zagotavljanju socialne varnosti invalidov mora zakonodajalec, kot je pojasnilo Ustavno sodišče v prejšnjem odstavku navedeni odločbi, upoštevati temeljno ustavnopravno načelo socialne države (2. člen Ustave), ki državi nalaga obveznost upoštevati socialne interese posameznikov oziroma posameznih skupin prebivalstva. V skladu s tem načelom je država dolžna z aktivnimi ukrepi vsakomur zagotoviti možnosti za dostojno življenje. Načelo socialne države je, kolikor se nanaša na socialne interese invalidov kot eno izmed ogroženih skupin prebivalstva, izpeljano v 52. členu Ustave (pravice invalidov). Pravica do posebnega varstva invalidov kot posebna človekova pravica je pravica pozitivnega statusa, s katero se je država zavezala voditi aktivno invalidsko politiko in v njenem okviru sprejeti različne ukrepe, ki naj izboljšajo položaj invalidov. Pravica do posebnega varstva invalidov pomeni torej zbir različnih pravic invalidov. Med drugim se tako prekriva tudi s pravico invalidov do socialne varnosti iz 50. člena Ustave, kot tudi z njihovo pravico do osebnega dostojanstva in varnosti iz 34. člena Ustave ter s pravico do nedotakljivosti njihove telesne in duševne celovitosti iz 35. člena Ustave (17. točka obrazložitve odločbe Ustavnega sodišča).

Vsebina posebnega varstva invalidov v Ustavi ni podrobneje določena. Zakonodajalec ima pri urejanju invalidskega varstva široko polje proste presoje. Vendar zakonodajalčeva normativna dejavnost kljub temu ni povsem neomejena. Vsaka človekova pravica ima namreč svoje ustavno zagotovljeno jedro, v katerega zakonodajalec ne sme poseči. V primeru invalidov je po oceni Ustavnega sodišča potrebno izhajati iz namena ureditve posebnih pravic invalidov. Namen takšne posebne ureditve je lahko le v tem, da se invalidom poleg splošnih pravic zagotavljajo še dodatne, posebne pravice, ki so utemeljene prav v posebnih osebnih okoliščinah invalidov, zaradi katerih so prikrajšani pri uživanju določenih dobrin ali jim je oteženo uresničevanje določenih pravic. Posebna ustavna ureditev varstva invalidov je namreč posledica spoznanja, da so za zagotovitev enakih dejanskih možnosti in njihovega enakega obravnavanja potrebni tudi aktivni ukrepi, ki naj odpravijo, premostijo ali vsaj zmanjšajo ovire za njihovo neodvisno življenje ter za enakopravno vključitev v družbo in delo. S takšnimi ukrepi, ki so prepuščeni avtonomnemu odločanju zakonodajalca, skuša ta zmanjšati odvisnost invalidov od raznih oblik socialne pomoči in jim zagotoviti možnost za samostojno življenje v skupnosti ter za aktivno vključevanje v družbo. Vendar pa zagotavljanje možnosti

za dostojno življenje najprej pomeni zagotavljanje določenih minimalnih pogojev za preživetje (18. točka obrazložitve odločbe ustavnega sodišča).

V tej zvezi Ustavno sodišče ugotavlja, da Zakon o socialnem varstvu (Ur. l. RS 3/2007-UPB 2, 23/2007 41/2007, 114/2006 – ZUTPG) ureja tudi pravico do izredne denarne socialne pomoči, ki se lahko dodeli tudi v primerih, ko upravičenec presega cenzus za dodelitev denarne socialne pomoči in tako lahko zanjo zaprosijo tudi invalidi, ki prejemajo socialne transferje po ZDVTDP. Vendar pa je to le izjemen prejemek, ki ni trajne narave. Iz 33. člena ZSV namreč izhaja, da se izredna denarna socialna pomoč načeloma dodeljuje le za krajša obdobja. Iz četrtega odstavka 33. člena ZSV sicer izhaja, da se lahko v primeru, ko zaradi invalidnosti ni mogoče pričakovati izboljšanja socialnega položaja upravičenca, denarna socialna pomoč dodeli tudi za obdobje enega leta. Vendar tudi takšna dodelitev izredne socialne pomoči tej ne jemlje narave izjemnosti. Ustavno sodišče sicer ugotovi, da je z vidika ustavnih zahtev bistveno, ali država obravnavani skupini invalidov z vsemi razpoložljivimi ukrepi socialnega varstva zagotavlja osnovno preživetje, potrebno za zagotovitev njihovega osebnega dostojanstva. V nadaljevanju pa poudari, da zakonodajalec obravnavani skupini invalidov zgolj z možnostjo uveljavljanja izredne denarne socialne pomoči ustreznega varstva, ki mu ga nalaga 52. člen Ustave, ni zagotavlja. **Obravnavani skupini invalidov namreč ni zagotovil stalnega vira za preživljanje. (26 točka obravnave)**

V obrazložitvi Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 03/2010), v nadaljevanju: ZSVarPre) je pojasnjeno, da so potrebe invalidov drugačne od potreb povprečnega človeka, z njimi povezani materialni stroški zaradi invalidnosti pa so še višji od stroškov za zadovoljevanje potreb povprečnega človeka ter predvsem različni glede na vrsto in stopnjo invalidnosti. Nadalje je še pojasnjeno, da je eno izmed temeljnih načel socialne varnosti načelo enotnosti socialne varnosti, po katerem se enotno določi minimum pravic in organizira socialna služba. Zato je zakonodajalec nadomestilo za invalidnost prenesel v sistem socialnovarstvenih prejemkov v okviru ZSVarPre, posebne pravice invalidov, ki so utemeljene prav v posebnih osebnih okoliščinah invalidov, zaradi katerih so ti prikrajšani pri uživanju določenih dobrin ali jim je oteženo uresničevanje določenih pravic, pa naj bi se kasneje uredile v posebnih predpisi s področja varstva invalidov.

Zakonodajalec je sicer delno korektno povzel zahtevo iz odločbe Ustavnega sodišča, vendar pa jo je realiziral na neustrezen način. Zakonodajalec je namreč v celoti spregledal 17, 18. in 26. točko obrazložitve odločbe Ustavnega sodišča, ki določa, da je država dolžna sprejeti različne ukrepe, s katerimi ima za cilj zmanjšati odvisnost invalidov, torej tudi osebe z zmernimi, težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju, od raznih oblik socialne pomoči. **Z ureditvijo v ZSVarPre pa je zakonodajalec naredil ravno obratno – invalide je v celoti naredil odvisne od denarnih socialnih pomoči oziroma meril in kriterijev za dodelitev teh pomoči.** Ob tem velja še pojasniti, da stanja, v katerem so invalidi zaradi svoje invalidnosti, nikakor ni možno enačiti s stanjem, v katerem so drugi upravičenci do socialnovarstvenih prejemkov po ZSVarPre. Invalidnost in zaradi nje posledično omejene zmožnosti za zagotavljanje lastne socialne varnosti je objektivno dejstvo, ki ga ne invalid ne družba ne moreta bistveno spremeniti. V primeru, da lahko invalid sam, na podlagi ustreznih ukrepov drugih državnih politik (usposabljanje, zaposlovanje ipd.), poskrbi za svojo socialno varnost, se po svojem položaju na področju socialno varstvenih transferov izenači z vsemi drugimi državljani. Zato je tudi s tega vidika veljavna ureditev v ZSVarPre neprimerna.

2. Cilji, načela in poglavitne rešitve zakona

2.1 Cilji in načela

Temeljni cilj Zakona o dopolnitvah in spremembah zakona o socialno varstvenih prejemkih je izboljšati socialni položaj invalidov, ki pridobijo status po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb (Uradni list SRS, št. 43/1983), in na ta način na primeren način izvršiti odločbo Ustavnega sodišča RS št. U-I-11/07 z dne 13. 12. 2007 (Uradni list RS št. 122/07).

S predlogom zakona se ohranjajo načela, na katerih temelji invalidsko varstvo v Sloveniji:

- spoštovanje osebne samostojnosti invalidov,
- nediskriminacija,
- sprejemanje različnosti in
- enakost možnosti.

Ob tem pa se spoštuje tudi odločba Ustavnega sodišča.

S predlaganim zakonom se torej predvideva odprava sedanje neustrezne rešitve za uresničitev odločbe Ustavnega sodišča. Predlog zakona predvideva začasno rešitev, ki bo nato ustrezno urejena s prenovo ZDVDTP in sprejetjem zakona o dolgotrajni oskrbi ter zakona o osebni asistenci za invalide.

Za izvajanje zakona ni potrebno zagotoviti dodatnih sredstev.

3. Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih in prilagojenost ureditve pravu EU

3.1 Prilagojenost ureditve pravu EU

Predlog zakona je prilagojen ureditvi prava EU.

4. Druge posledice, ki jih bo imelo sprejetje zakona

Predlog zakona ne predvideva drugih posledic.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 03/2010) se za 65. členom doda nov 65.a člen, ki se glasi:

"65.a člen

(izjema pri odločanju o višini denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka)

Pri odločanju o denarni socialni pomoči in varstvenemu dodatku invalidnim osebam, pri katerih je bila ugotovljena invalidnost na podlagi določb Zakona o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb (Uradni list SRS, 41/1983), se do sprejetja posebnega zakona, ki bo urejal področje denarnega nadomestila za izenačevanje možnosti invalidov z motnjo v duševnem razvoju in telesno invalidnostjo, ne upoštevajo določila tega zakona, ki urejajo pogoje za ugotavljanje materialnega položaja upravičenca in se denarna socialna

pomoč določi v enotni višini 288,81 eura, varstveni dodatek pa v višini 0,56 osnovnega zneska minimalnega dohodka.

Pri prejemnikih denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka iz prejšnjega odstavka tega člena se tudi ne upoštevata določba 7. odstavka 36. člena in 53. člena tega zakona.

Določba prvega odstavka se uporablja tudi v primeru, ko se prvič odloča o denarni socialni pomoči in varstvenem dodatku invalidnim osebam na podlagi tega zakona, ki bi lahko pridobile pravico do nadomestila za invalidnost, v kolikor bi še veljale posamezne določbe Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb."

PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

2. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu:

Zakon v II. poglavju določa, kaj se upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja upravičencev do denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka. V primeru invalidnih oseb, ki so pridobile status po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb (Ur. l. SRS, 41/1983), se ta merila ne upoštevajo in so upravičeni do denarne socialne pomoči v osnovni višini 288,81 eura in varstvenega dodatka v višini 0,56 zneska osnovnega minimalnega dohodka, kot ju določa zakon.

Ta določba se uporablja do sprejetja posebnega zakona, ki bo urejal področje socialne vključenosti oseb z zmernimi, težjimi ter težkimi motnjami v duševnem razvoju in telesno invalidnostjo.

Ravno tako se za prejemnike iz prvega odstavka ne upoštevajo določbe zakona, ki določajo, da se ne sme odtujiti nepremičnina oziroma se ta obremeni v korist Republike Slovenije.

Določba prvega odstavka se uporablja tako v primeru oseb, ki so v preteklosti uveljavile status invalida po ZDVDTP, kot tudi za invalidne oseb, ki bodo upravičene do takega statusa v prihodnje na podlagi novo nastajajoče zakonodaje.

K 2. členu:

Zadnji člen Predloga zakona določa začetek veljavnosti tega zakona.